

חזן השלכות תשפ"ה

מידה - אין ספק שכל הקשיים, המהמורות, המצוקות וההתמודדויות שיש לכולנו בלימוד התורה - יכולים לפקוע ולהיעלם מהעולם כהרף עין, בתפילה אחת מעומק הלב, עם כל הרגש, בדמעות, בתחנונים על החיים! הנה אנו ניצבים ברגעי ההזדמנות, בחג מתן תורה, כשאבא שבשמים פותח את האוצר ומבקש להשפיע עלינו תורה, אהבת תורה, התמדת התורה, חשקת התורה, הבנת התורה, בהירות התורה. עכשיו השערים פתוחים!... ילד, בחור, אברך, אבא, סבא, כולנו - זה הזמן לבוא לבורא עולם ולהתחנך, לספר על הקושי שמפריע לנו ללמוד, לבקש על מה שעוצר אותנו מלהתחבר, לנצל את עת הרצון המופלאה הזו! ואם כך נעשה - נצא מחג השבועות ברכוש גדול באמת. נקבל את התורה, נפתח לעצמנו את שעריה, נוכל להתרפק עליה ולהיות מחוברים עימה עד אין קץ, לנצח נצחים!.

* * *

אל מרן הגאון רבי חיים קנייבסקי זצ"ל נכנס יהודי, שחזותו העידה עליו כי הוא כאוב, משהו מעיק עליו מאוד. כשהגיע תורו לדבר עם הרב, החל לספר כי רעייתו לקתה במחלה די מסתורית, שכל צורת ריפוייה היא קצת מוזרה, אורכת הרבה זמן, והתוצאות כלל אינן מובטחות. "הרופאים אומרים שזה תהליך ארוך ומייגע שאולי יעזור ואולי לא, מה לעשות?" - שאל האיש, כשקולו מתרסק ובעיניו מבצבצת דמעה. רבי חיים, כדרכו, פסק תשובה קצרה וחוחת: "בחג השבועות המתקרב, תקבל על עצמך ללמוד מסכת בבא בתרא!". "בבא בתרא?!" - תמה הלה, תמהו גם בני הבית. "מה עניינה של מסכת זו - הארוכה ביותר בש"ס ומהמורכבות שבה, שכל כולה עוסקת בדיני ממונות - למחלתה של האשה? כיצד בבא בתרא מהווה סגולה לרפואתה?!" - "כן, בבא בתרא!" - פסק רבי חיים, ושב ושקע בגמרא שלפניו... אלא שאחד מבני המשפחה ששהה במקום, חש כי זו חידה שחייבת פיוצח, ושב ושאל: "אבל למה דווקא בבא בתרא? תורה היא וללמוד אנו צריכים - למה שילמד דווקא בבא בתרא?!" חייך רבי חיים לרגע, הרים את עיניו, והשיב על אתר: "בחג השבועות נפסק כמה תורה יוכל יהודי ללמוד. אם יקבל על עצמו ללמוד בבא בתרא ויתפלל על זה, הרי שכן ייגזר בשמים. וממילא - יצטרכו משמים לספק לו את מנוחת הנפש שתאפשר לו ללמוד מסכת כה ארוכה, וירפאו את אשתו!".

סיפור מופלא זה, מאיר מה כוחה של קבלה טובה ללימוד התורה המתקבלת בחג השבועות. כיצד בורא עולם פותח את השערים ומעניק את הכוחות למי שמקבל על עצמו קבלה כזו - לעמוד בה בגבורה ולהצליח בה. ויותר מזה - ביום הזה, בורא עולם מעניק ישועות גדולות ונכספות לכל מבקשי הישועה, הזקוקים לישועה כדי לאפשר להם לעמוד בקבלותיהם בלימוד התורה. כלומר, אם אנו זקוקים לישועה ברפואה, בפרנסה, או בכל צורך אחר, הרי שאם נקבל על עצמנו קבלה טובה בלימוד התורה בחג השבועות, הרי שביום הזה בורא עולם יושיע אותנו מהמצוקה, כדי לאפשר לנו לעמוד בקבלה הטובה הזו.

יהודי יקר, פותחים לנו את הדלת, נותנים לנו את ההזדמנות. כל שעלינו לעשות הוא לקבל על עצמנו קבלה טובה, לנצל את יום מתן תורה כדי להתחבר באמת ללימוד התורה, עם כל הכוח ובמלא העוצמה. הבה נקבל על עצמנו קבלה טובה נוספת בלימוד התורה: תוספת של כמה דקות לימוד, שיעור נוסף, חומר לימודי חדש. קבלה טובה בחג השבועות - מבטיחה שבורא עולם יסייע לנו לעמוד בה ויעניק לנו את כל מה שאנו זקוקים לו כדי להצליח בתורה!.

[מתוך 'לקראת שבת מלכתא' הרב אשר קובלסקי]

אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה זִקְוֹת שְׁמַיִם וְאֶרֶץ לֹא שְׁמַיִתִי

(רמב"ם ל"ג, כ"ה)

ידועים דברי רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל בספרו 'נפש החיים' (שער ד), שאם יהיה מצב שבכל העולם לא ילמדו תורה, אפילו רגע אחד - העולם לא יתקיים! כי התנאי לקיום 'חוקות שמים וארץ', הוא 'ברית יומם ולילה' - שיהיה בעולם לימוד תורה ללא הפוגה יומם ולילה.

* * *

כידוע בשנת תשמ"א בעת שהעיראקים בנו כור אטומי והיו בשלבים מתקדמים לקראת פצצת אטום, רצה ראה"מ דאז מר מנחם בגין לפוצץ את הכור, אבל שמעון פרס התנגד. "יצאת מדעתך?" טען פרס, "בשום אופן לא! הרי כל מדינות ערב תתקפנה אותנו, כל העולם יהיה נגדנו. בשום אופן לא!". ככל הנראה, פרס גם נקט באמצעים מעשיים כדי למנוע מבגין לצאת למבצע של השמדת הכור... אולם בשלב מסוים נוצרו תנאים מתאימים ליציאה למבצע, הוא היה צריך

ניתן בלבינו בינה להבין ולהשפיל... לשמוע כלומר... ולקיים

את כל דברי תלמוד תורתך באהבה

ישיבה מבורכת בתלמידים היתה בעיירה קראסון שבפלך קייב שבאוקראינה, בראשה עמד הגאון רבי הירש שלעז זצ"ל. בין תלמידי הישיבה נמנו עשרות תלמידים שעסקו בתורה באהבה, חלקם הפכו לגאוני עולם. טובי המוחות והכוחות מהמחוז כולו ומחוצה לו הגיעו ללמוד בישיבה, שקנתה לה שם טוב כבית יוצר לתלמידי חכמים מופלגים. אחד הבחורים שלמד בישיבה, הבנתו היתה איטית, מוחו בקושי הבין. לצערו כי רב, הוא התקשה להבין אפילו מהלכים פשוטים בסוגיות לא מורכבות, ועל אחת כמה וכמה סוגיות סבוכות או מהלכים עיוניים. למרות זאת, בער בו הרצון להבין את התורה ולהתחבר אליה, והוא נהג לבקש מכל בני הישיבה עזרה וסיוע, שיסבירו לו משפט אחד, שורה אחת, קושיא אחת או תירוץ אחד...

המשימה היתה לא קלה, ומטבע הדברים - ניתן להבין כי הבחורים ניסו לחמוק ממנה, לא מרוע חלילה, אלא מתוך מחשבה כי זמנם יקר, ואין להם את הפנאי הדרוש. היטב הבינו, כי אם יתנדבו להסביר לו שורה אחת - הדבר יכול לקחת זמן מרובה, אותו העדיפו לנצל כדי ללמוד בעצמם. אך אותו בחור לא אמר נואש, יום אחר יום, שעה אחר שעה, היה הולך ומבקש מבחורים שיסבירו לו שורה אחת, מהלך אחד, משפט אחד - שיאירו את עיניו ולו במשהו, שיתנו לו לזכות בפרוסה קטנה מהתורה!.

רוב ככל הבחורים, הצליחו באדיבות ובנימוס להתחמק, לבד מבחור אחד - שריחם עליו מאוד והסכים להיענות לבקשותיו ולהסביר לו, פעם אחר פעם, בסבלנות ובהירות. עם הזמן, וכל ששאר הבחורים חמקו מלסייע לו, הוא הפך "ללקוח קבוע" של אותו בחור חלש, שהחל לבוא אליו מדי שעה... אט אט, פקעה גם סבלנותו של הבחור הרחום, והוא ביקש ממנו כי יואיל שלא לשאול אותו יותר משתי שאלות ביום... הבחור החלש פנה והלך בפחי נפש, מאוכזב וכאוב. הוא הבין שמעתה נגזר גורלו - איש בישיבה לא מוכן לסייע לו... הנה הבחור האחרון שעוד השיב לשאלותיו והסכים להיענות לבקשותיו - גם הוא דוחה אותו מלפניו.

עצוב ושביר הצטנף לו הבחור בפינת בית המדרש, והבחור הרחמן שהשיבו ריקם - עקב אחריו וגילה כי הוא רוכן על ספר כלשהו, כשבעיניו דוק של עצב... אותו בחור קם ממקומו והחל להתקרב אל הפינה בלאט. מרחוק הבחין כי הספר עליו רוכן הבחור הלך אינו אלא סידור, וכשהתקרב עוד - נרתע לאחור בהתרגשות. הבחור האומלל, שלא הצליח להבין שורה אחת בתורה בכוחות עצמו, ועתה התאכזב שאיש לא מוכן לסייע לו - פשוט פתח את הסידור בברכת 'אהבת עולם', והוא שב ואומר, ברגש ובמתיקות, בדמעות ובתחנונים פעם אחר פעם: "אבינו אב הרחמן, המרחם, רחם עלינו ותן בליבנו בינה...", והוא מוסיף ומתבל את תפילתו במילים בשפתו שלו, באידיש וברוסית, ומבקש: "אבא שבשמים, איני רוצה להצטרך לבריות, לא רוצה לבקש ולא רוצה להתאכזב. אבא, אתה נתת את התורה, פקח לי את העיניים להבינה לבד, תן לי את היכולת ללומדה ולהבין מה כתוב בה ומה פירושה!".

הבחור הרחום עומד מרחוק, עוקב בעיניו אחר ההתייפחויות העולות ויורדות: "לשמוע ללמוד וללמד - אבא, וכי אני רוצה להיעזר באחרים? אני רוצה להבין כל כך טוב, עד שיעזרו בי, שיבואו ללמוד ממני! רק אנא, ברחמים, פתח לי את שערי אורה, רצוני ללמוד תורה!". לבו של הבחור הרחמן לא עמד במראה קורע הלב, והוא קרב אליו, הניח יד רכה על כתפו, התנצל על שהשיבו ריקם לפני שעה קלה, והציע לו לבוא ולשאול כל שאלה שירצה בכל זמן שיבקש. ואכן, הבחור הלך ניצל היטב את טוב לבו, היה מרבה לשאול ולבקש להבין, עד - - - שיום אחד, תפילתו נשמעה. בורא עולם פתח לו את השערים ולפתע דברי התורה החלו להאיר לו, והוא התחיל להבין אותם היטב. במשך הזמן הוא הפך לאחד מהאריות שבחבורה, דמות מופת בהיכלה של הישיבה!.

את הסיפור הזה סיפר יהודי מבוגר אחד למרן הגרא"מ שך זצ"ל, בהוסיפו: "אני למדתי באותה ישיבה, ואני זוכר את שני הבחורים הללו. לימים, כל בוגרי הישיבה הצליחו איש איש בדרכו, אבל הוא - אותו בחור שבכה והתחנן לזכות בתורה - הלא הוא הפוסק הנודע פלוני, שרבים ביהדות ארצות הברית הולכים לאור פסקיו ומודרכים לאורו! ראו עד היכן כוחה של תפילה - הרי הוא היה בעל המוח החלש ביותר בחבורה, ולבסוף - הוא הגאון המפורסם ביותר מבין בוגרי הישיבה!". סיפור זה ללמדנו בא: אין ספק שיש מי שנתן לו ה' יותר כשרונות, ויש מי שפחות. אין ספק שיש מי שניתן ביותר התמדה, ויש מי שפחות. ובאותה

להתבצע בדחיפות מרובה. התאריך נקבע לערב חג השבועות שחל באותה שנה בשבת. בגין שלח לשאול את מרן הגרא"מ שך זצ"ל ואת הצדיק ה'בבא סאלי' זצ"ל, האם לצאת למבצע. ה'בבא סאלי' שאל: "באיזו שעה?", וכאשר השיבו לו: "בשעה שתיים עשרה". אמר ה'בבא סאלי': "חן וחלילה! שלא תעזו לעשות לפני השעה שלוש, תעשה בשעה שלוש, ותצליח".

שאל הגאון רבי יעקב אידלשטיין זצ"ל את ה'בבא סאלי': "מה ההבדל בין שתיים עשרה לשלוש? בכל מקרה, זה יהיה למרבה הצער, בשבת, והדבר מותר רק מפני פקוח נפש". אמר לו ה'בבא סאלי': "אני אגיד לך, בחורי הישיבות שאמורים ללמוד כל הלילה בליל שבועות, בדרך כלל נחים בערב שבועות. לאחר תפילת מוסף אוכלים סעודת שבת, והולכים לישון. עד שהם חוזרים לגמרא כבר תגיע השעה שלוש. בשעה שתיים עשרה עדיין אין מספיק תורה בעולם, כולם ישנים. אם הוא יעשה את זה בין השעה שתיים עשרה לשלוש הוא לא יצליח, אין זכות תורה. אם הוא יעשה את זה אחרי שלוש, כשרבים כבר חזרו לגמרא, הוא יצליח!".

וַיִּזְחַן עַם יִשְׂרָאֵל לְגַדְלָהּ הָהָר (שמות יט, ז)

כוונת הכתוב הוא להקדים ג' עניינים שהם עיקרי ההכנה לקבלת התורה... והענין השלישי הוא בחינת ייעוד חכמים בהתחברות בלב שלם ותמים... אלא יתוועדו יחד ויחדדו זה לזה ויסבירו פנים זה לזה, וכנגד זה אמר 'ויזחן' ישראל לשון יחיד שנעשו כולן יחד כאיש אחד, והן עתה הם ראויים לקבלת התורה (האור"ח הק')

"נכנסתי בשעתו כבחור צעיר לישיבת פוניבז'", סיפר תלמיד חכם אחד, "בשבועיים הראשונים למדתי מצוין, אבל היה לי קשה מאד. בשלב מסוים הרגשתי כי אני מתחיל להיאבד בים הבחורים. לא מצאתי את עצמי. יום רודף יום והמים הסוערים החלו לאיים ולשטוף... ואז לפתע הגיעה ספינת ההצלה. היה זה כשבועיים וחצי לאחר תחילת הזמן, בסדר ג'. ניגש אלי רבי בן ציון פלמן זצ"ל, שהיה אז בחור חשוב ומבוגר ממני בכמה שנים, ואמר לי: 'יש לי כאן בעיה קלה בסוגיה. אני מצליח לסדר לעצמי את המחשבות ולפתור את הבעיה. אולי למדת כבר את הענין. ואם לא למדת, אולי תוכל לסייע לי ותוכל ללבן איתי יחד את העניינים המפותלים מתחילתם. ואולי נלמד מההתחלה את הבסיס של הסוגיה. ר' בן ציון התיישב לידי והתחלנו ללמוד את הסוגיא. אני מסביר, ובן ציון חוזר על הדברים שלי, בנעימות ובסבלנות, מנתח פה ושם, ונהנה מאד מההסבר שלי. בשעה שהסברתי לו כיצד אני מבין את התוספות ודברי הרא"ש, ראיתי כי מרגע לרגע מתבהרת לו הסוגיא טוב יותר, ועוד יותר. וזה נתן לי הרגשה נעימה במיוחד. כאשר נפרדנו הוא הודה לי בשמחה רבה. הלילה הזה רומם אותי. ייצב את רוחי והתחיל לעצב את נשמתו. ובעיקר, קיבלתי מרץ וחיות, מעוף ורצון עז שמכוחם אני 'נפ' עד היום הזה, ברוך ה'".

מאידך גיסא - היו צעירים, שניתנה להם תשומת לב, היו להם חברים, אך גם היצר הרע התחבר אליהם... מעט. אחד מהם, אברך בעל מעלה, סיפר: "בבחרותי, אמנם ישבתי בישיבה, אבל לא הייתי מתמיד גדול, ודי למבין... פטפטתי רבות בשיחת חולין, הראש שלי לא היה בלימוד. ישבתי ממש בצד ליד אחד החלונות הגבוהים של הישיבה בפוניבז', ושם תמיד מצאתי עם מי לדבר ועם מי להתבטל, כן, זה מה שהייתי."

יום אחד בלי הודעה מוקדמת, בא אלי ר' בן ציון ושאל אותי בעדיניות אודות איזו הבחנה בסוגיה הנלמדת. כמדומני שאז למדו מסכת בבא בתרא, הוא דפדף איתי לסוגיה שלמדו באותם ימים בישיבה ועשה את עצמו כמי שקשה לו משהו. שתקתי. אמרתי שאני לא יודע. הוא ניסה להסביר לי פשט, ושאל אותי מה אני חושב על זה, אבל באמת הוא לא רצה לשאול אותי, ולא לשמוע את דעתי בסוגיה, הוא התכוון למשהו אחר, ליצור איתי קשר, לעודד אותי לשבת וללמוד. ואז כאשר סיים להציע את הפשט שלו, ביקש שאחשוב על כך האם זה נראה לי. אחר כך הסביר לי בדרכי נועם שצריך לנצל את הזמן, ובפרט את ימי הבחורות, וסיים 'ואם קשה לך משהו בהבנת הסוגיה תבוא אלי, ונדבר בלימוד, כל מה שקשה לך תבוא ונסה ללבן יחד, ואולי יצליח להבין'. זו בעצם הייתה הפגישה האישית הראשונה, עם הרב פלמן.

אחר כמה ימים שוב ניגש אלי, ושאל שאלה, והסביר את דעתו, ושאל את דעתי האם אני מסכים עמו. הדבר חזר כך כמה וכמה פעמים, ושוב עודד אותי לשאול אותו שאלות בהבנת הסוגיה, לאט לאט התחלתי לגשת אליו ושאלתי אותו, והוא הסביר לי בצורה ברורה את הכל. עד שבשלב מסוים הוא הציע לי ללמוד איתו חברותא בשעות של הצהריים בהיכל הישיבה. וכך מידי יום למדנו כחצי שעה ויותר, הוא היה אז אברך חשוב ואני הייתי בחור צעיר ושובב, והקביעות הזו הייתה לי לכבוד גדול. ומאז נוצר קשר חזק יותר בינינו. הוא היה אומר לי רבות מדברי רבי עקיבא איגר, כי הייתה לו מטרה ללמוד דברים דווקא מהשורש שלהם, ובבהירות כשמש בצהריים. במשך הזמן קיבלתי משיכה נפשית אליו, והעמידני בקרן אורה בכל התחומים".

טוב לִי תוֹרַת פִּיךָ מֵאֲלֹפִי זָהָב וְכֶסֶף (תהילים קיט, עב)

המחשה למשיכה הרוחנית והמתקנות המדהימה שמוצאת הנפש היהודית בתורה הקדושה נראה במעשה הבא שסופר ע"י יהודי ניו יורקי בשם ר' אברהם ב. שיחי': "את נריה פגשתי ברכבת התחתית הניו יורקית, בדרכי לעוד יום עבודה אמריקאי. מאחר ואני מקפיד על לבוש יהודי מפואר... הכולל מגבעת, חליפה ארוכה וזקן ארוך... ניגשים אלי מידי פעם תיירים ישראלים ושואלים אותי כל מיני שאלות - כאילו תלוי לי שלט על הגב 'מודיעין ישראלים'... האמת שאני נהנה מהעניין, ובדרך כלל משתף פעולה, ומסביר להם על דרכי ההגעה למקומות שבקשו להגיע. למעשה, בהתחלה לא הכרתי את רוב המקומות שהתיירים נהגו להסתובב איתם בכיסם, ידעתי להסביר באופן מקצועי על דרכי ההגעה למקומות והאתרים, וגם קצת מעבר. פה בארה"ב, אין את הריחוק היחסי שיש בין החילונים לדתיים כמו שיש בישראל. בשביל הישראלים המסתובבים עם תרמילים על הגב בינות למאות אלפי גויים, כל יהודי - הוא אחד משלהם, גם אם הוא חובש כיפה... ומאחר ואני אדם שבקי בהווי הישראלי ודובר עברית שוטפת - יוצא שאנחנו מדברים על הכול, פוליטיקה ישראלית, יהדות, תיירות, ועוד שלל נושאים ככל שמאפשר הזמן.

שונה מכולם היה נריה, בחור צעיר מאוד, שנחת בארה"ב מיד אחרי צבא, עם רעמת תלתלים על הראש. וכמו כולם הוא איבד את דרכו במטרופולין הגדולה, וכשראה אותי אורו עיניו, הוא ניגש אלי והתחיל לדבר בעברית - בלי אפילו לשאול אם אני מכיר את השפה... הסברתי לו איך מגיעים לאן שהיה צריך, ולמזלו - הייתי בדרכי לאותו המקום, ככה שהיה לנו הרבה זמן לדבר. הוא סיפר לי על הטיולים שערך ברחבי ארה"ב ועל הרצון שלו להמשיך לטייל כאן, ואולי אפילו להשתקע בניו יורק. אך הייתה לו בעיה אחת - הוויזה שלו עמדה להיגמר ולא אישרו לו הארכה נוספת.

העליתי רעיון בספונטניות גמורה - אמרתי לו ש"אם הוא היה דתי הייתי יכול לעזור לו". הוא שאל "איך?" והסברתי לו שאני יכול לנסות לסדר לו עבודה בתור רב... בישיבה, ואם הישיבה תכתוב לו מכתב רשמי שהם צריכים אותו בתור מחנך, הוא יוכל לקבל אשרת עבודה, ואולי גם גרין קארד. נריה הסתכל עלי במבט חד ואמר: "אני מוכן להיות דתי בשביל זה, מעולם לא הייתה לי בעיה עם הדת ובטח לא עם חרדים". "אין בעיה" אמרתי לו. החלפנו מספרי טלפון, הבטחתי לו שנהיה בקשר ונפרדנו.

לא שכחתי את נריה, ואחרי כמה ימים התקשרתי אליו וקבענו להיפגש. הוא הגיע להוט עם הרבה אנרגיות ואמר שחשב על זה והוא מוכן לנסות לחזור בתשובה 'בשביל הוויזה' כמובן. אמרתי לו שיש ישיבה בעיירה מונסי שיכולה להתאים לו. ומאחר ואני בכל מקרה אמור לנסוע לשם, אני מוכן לקחת אותו. וכך מצאתי את עצמי נוהג לכיוון עיירת מונסי שם נמצאת הישיבה של החוזרים בתשובה, ובכרבי, צעיר ישראלי עם רעמת תלתלים גדולה על ראשו. למעשה, מצאתי את עצמי מחזיר בתשובה אדם שלא בדיוק מתכן לחזור בתשובה, אלא רק חולם על וויזת עובד בארה"ב. למען האמת זה לא הפריע לי, אמרתי לעצמי שגם אם הוא ישהה בישיבה כמה ימים וילמד קצת תורה - היה זה שכרי, לא ציפיתי ליותר. הגענו לישיבה, הורדתי אותו מהרכב והכרתי לו את מנהל הישיבה - שאתו דיברתי בטלפון יום קודם ותיאמנו את ההגעה של נריה. המנהל שמח על עוד ישראלי שמצטרף לישיבה, ואני שמחתי על שהצלחתי להכניס בחור חילוני לכמה ימים של תורה.

כעבור חמישה חודשים, הזדמנתי שוב לעיירת מונסי לרגל עסקי, ונזכרתי בבחור הישראלי ש'זרקתי באהבה' בישיבה לחוזרים בתשובה, ותהיתי מה נעשה עמו. נכנסתי לישיבה בדיוק כשהסתיימה תפילת מנחה ובהתרגשות קלה שאלתי בחור מזדמן אם הוא מכיר מישהו בשם נריה, הוא אמר שכן ושהוא בבית מדרש עדיין מתפלל - נכנסתי. בפנית החדר אני רואה בחורצ'יק שניראה בחור ישיבה לכל דבר, מסופר קצוץ ויפה, עם חולצה מחויטת צהה כשלל ומכנס שחור אלגנטי [רק הסנדלים שהיו לו בעבר נשארו - זכר לימים ההם...]. עומד ומתפלל בדביקות. חיכיתי בסבלנות שיפסע לאחור, ואחרי כמה דקות הוא סיים את תפילתו תוך אמירת עושה שלום. הוא הרים את ראשו וראה אותי עומד מולו, חיך רחב מילא את פרצופו. "אשרת עובד... הא - גרין קארד..." הוא אומר בחיך, "הערמת עליי! אבל העיקר שאני כאן בישיבה לומד תורה ועובד את השם - כבר לא רוצה להסתובב ולראות עולם. 'טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף'". פתחתי את פי בהלם, ובשנייה אחת הרגשתי צימאון עז למים כאילו הלכתי במדבר 40 שנה... "מה? איך? למה?", עניתי בכבדות... "הייתי בטוח שאחרי יומיים תברח, ותמשיך לטייל מסביב לעולם, לא חלמתי שיצא ממך בן תורה כזה עם כיפה וזיפי זקן והכל...". "האמת" הוא ענה, "גם אני חשבתי ככה. כשאמרתי לך שאין לי בעיה עם דתיים - קצת שיקרתי, לא היה לי סטיגמה טובה על הדת, בגלל החרדים שזורקים אבנים בארץ... וכל זה... אבל עבר יום, עברו יומיים, ונשארתי בישיבה, כי מצאתי עולם חדש ומופלא שלא הכרתי, ופשוט התמכרתי לאור הגדול הזה שנקרא תורה. היו לי כמה רגעי משבר, אבל התמודדתי ונלחמתי בהם, עד שקבעתי את מושבי בין דפי הגמרא... ומאז אני פה... לא זז מכאן לשום מקום!".